

KUML

1959

KUML

ÅRBOG FOR JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB

1959

With Summaries in English
Mit deutschen Zusammenfassungen

JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB

SATTE DETTE KUML

FOR

GUDMUND HATT

på 75-årsdagen 31. oktober 1959

UNIVERSITETSFORLAGET I AARHUS

1959

Forside:

Udsnit af træportal fra Hylestad kirke, Setesdal, Norge.

Redaktion:

P. V. G L O B

Copyright 1959

by

Jysk Arkæologisk Selskab

Printed in Denmark

by

Aarhus Stiftsbogtrykkerie A/S

Clichéer:

Hammerschmidt - Århus

F. Hendriksens Reproduktionsatelier - København

INDHOLD

<i>Johannes Brøndsted</i> : Gudmund Hatt	7
<i>C. G. Feilberg</i> : Gudmund Hatt	9
<i>Niels Thomsen</i> : Hus og kælder i romersk jernalder	13
<i>C. J. Becker</i> : Lergryder	28
<i>Oscar Marseen</i> : Lindholm Høje	53
<i>P. V. Glob</i> : Avlsten	69
<i>Olaf Aastrup</i> : Sydhøjen	84
<i>Hans Helbæk</i> : Træk af høravlens historie	120
<i>Axel Steensberg</i> : En skvatmølle i Ljørring	130
<i>Werner Jacobsen</i> : Nepalesiske bloktryk	146
<i>Holger Rasmussen</i> : Brødbagning i Syditalien	166
<i>Klaus Ferdinand</i> : Ris	195
<i>P. V. Glob</i> : Arkæologiske undersøgelser i fire arabiske stater	233
Jysk Arkæologisk Selskab	240
Bibliografi over arkæologiske og kulturgeografiske skrifter m. fl. af Gudmund Hatt	241

CONTENTS

<i>Johannes Brøndsted</i> : Gudmund Hatt	8
<i>C. G. Feilberg</i> : Gudmund Hatt	11
<i>Niels Thomsen</i> : Cellar and House in the Roman Iron Age	25
<i>C. J. Becker</i> : Eisenzeitliche Tontöpfe mit Innenhenkeln oder »Schwalbennesthenkeln«	48
<i>Oscar Marseen</i> : Lindholm Høje	66
<i>P. V. Glob</i> : Forge-stones—New Types from the Danish Iron Age	80
<i>Olaf Aastrup</i> : The South Mound at Jelling	100
<i>Hans Helbaek</i> : Notes on the Evolution and History of Linum	103
<i>Axel Steensberg</i> : A Horizontal Mill at Ljørring, Jutland	142
<i>Werner Jacobsen</i> : Nepalese Woodcuts	161
<i>Holger Rasmussen</i> : The Baking of Bread in Southern Italy	187
<i>Klaus Ferdinand</i> : Rice — Aspects of Cultivation and Treatment in East Afghanistan	222
<i>P. V. Glob</i> : Archeological Investigations in Four Arab States	238
Bibliography of Archeological and Cultural Geographical Papers by Gudmund Hatt	241

Efter tempera af Emilie Demant Hatt 1928.

Gudmund Hatt

GUDMUND HATT

Som et frisk prust – ja netop prust for pust er for fint – kom i tyverne Hatt jagende ind over den hjemlige arkæologiske markforskning forsaauidt denne angik bopladser hustomter og agre, specielt jernalderens. Vist saa havde Nationalmuseet erfaring paa disse felter, men dets folk var nu nok dengang noget hæmmede af den gamle i halvfemserne indøvede lidt tyranniske udgravningsteknik der kunde lade arkæologen vende hjem fra marken havende gjort sin skyldighed overfor kvadratmetersystemet mere end for de livets realiteter dette dækkede over. Hatt var, da han kom til Nationalmuseet, en paa andre omraader end det arkæologiske allerede moden og prøvet forsker. Han brød igennem. Det var ikke hans sag at blive staaende ved teknikken. Jeg har for en snes aar siden, ved given lejlighed og ud fra personlig erfaring, skrevet om Hatts indsats følgende som kan gentages her:

»Der kan næppe raade Tvivl om, at adskillige af den ældre Tids Bopladundersøgelser, der beskriver Kulturlag, Stenlægninger etc., i Virkeligheden har drejet sig om Huslevninger, hvis Art og Omfang ikke er blevet erkendt. At Stenlægninger paa Jernaldersbopladser som Regel ikke betegner selve Huspladserne men derimod Rummet umiddelbart udenfor dem (de brolagte Gaardspladser, Veje og Stier), skyldes Hatts Paavisning, ligesom det er ham, der har lært danske Arkæologer den vanskelige Kunst at erkende Sporene af Oldtidshuse, der ikke er blevet ødelagt ved Ild«.

Et klart og stærkt overblik forenedes hos Hatt med nøje viden om detaillien. Med massiv energi, utrættelig og med krasse fordringer til sig selv og andre, kastede Hatt sig ind i arbejdet, og hvad fik han ikke udrettet! Se hans literære produktion. Jernalderbondens hele virke, hans existensgrundlag og levevilkkaar, belyses af den fyldt som den er af kendsgerninger. I lange tider vil hungrige arkæologer ty til de Hatt'ske afhandlingers struttende gryder. Hans to hovedemner er jo oldtidshuse og oldtidsagre. Fra plads til plads har han flyttet sit telt henover Nord- og Vestjylland, afsøgt sine strøg som en bred brummende humlebi. Skørbæk Solbjerg Fredsø Ginderup Rødklit Nørre-Fjand Oksbøl, – et udpluk blot blandt et mylder af blomster. Og for erkendelsen paa-visningen og sikringen af vore jyske oldtidsagre har jo Hatt været foregangsmand og profet.

Det maa da saa glæde ham, at den næste generations danske arkæologer evner andet og mere end blot passivt tage imod og drage nytte af hans bedrifter. At de ogsaa kan selv!

Johannes Brøndsted.

GUDMUND HATT

Like a fresh squall – squall indeed, for breeze is too light a word – Hatt came storming in the Twenties in over archeological field-work in Denmark, at least the field-work which covered settlements house-sites and fields, especially of the Iron Age. True that the National Museum had experience in these matters, but its people were at that time to a degree inhibited by the old and somewhat tyrannical excavation technique worked out in the Nineties, which could allow the archeologist to return home from his site with service fully paid to the square-meter-system rather than to the realities of life which it covered. When Hatt came to the National Museum he was already, in other fields than the archeological, a tried and mature research-worker. He broke through. He was not one who would stand still before an established technique. A score of years ago I had occasion to write the following, from personal experience, about Hatt's contribution:

“It can scarcely be doubted that several of the earlier investigations of settlements, which describe culture levels, stone-settings, and the like, in fact dealt with remains of houses, the type and extent of which were not recognised. That stone-settings on Iron-Age settlements as a rule do not comprise the actual house-sites but on the contrary the area immediately surrounding them (the cobbled yards, roads and paths) is a view which we owe to Hatt's researches, just as it is he who has taught Danish archeologists the difficult art of recognising the traces of prehistoric houses which have not been destroyed by fire.”

Hatt united a clear and powerful breadth of view with a close attention to detail. With massive energy, untiringly and with harsh demands upon himself and others, Hatt threw himself into his work – with results that measured up to the effort. Look only at his literary production! The whole way of life and work, the basic premises of existence of the Iron-Age farmer is here illuminated by a wealth of facts. Long will researchers dip into the overflowing cauldrons of Hatt's treatises. His two main subjects are, of course, prehistoric houses and prehistoric fields. From site to site he moved his tent over north and west Jutland, quartering his ground like a burly buzzing bumble-bee. Skørbæk Solbjerg Fredsø Ginderup Rødklit Nørre-Fjand Oksbøl – a handful only among a riot of flowers. And for the recognition, demonstration and preservation of our prehistoric fields of Jutland Hatt was pioneer and prophet.

It must give him satisfaction that the next generation of Danish archeologists can do other and more than passively accept and exploit his achievements. That they also can pioneer!

*Johannes Brøndsted,
National Museum of Copenhagen.*